

BOGUSŁAW ŚLIWERSKI  
ORCID: 0000-0002-3875-8154  
Akademia Pedagogiki Specjalnej  
Warszawa



## POŻEGNANIE PROFESORA WIESŁAWA JAMROŻKA

W wigilijny wieczór 2020 r. Profesor Wiesław Jamrożek przesłał mi życzenia, które opatrzył obrazem *Narodziny Chrystusa*, pisząc: *Niech ta magiczna moc Wigilijnego Wieczoru przyniesie pokój, a Nowy Rok obdaruje nas pomyslnością i szczęściem. Wiesław Jamrożek*. Nikt z nas nie mógł wówczas wiedzieć, że 2021 rok boleśnie zamknie kartę Jego życia w Wielki Piątek, w okresie Triduum Paschalnego. Któż z nas zna odpowiedź na hemingwayowskie pytanie „Komu bije dzwon?”. Wiedziałem, że Profesor zachorował, ale wysyłając wielkanocne życzenia, czekałem na sygnał o szczęśliwym powrocie do zdrowia, do rodziny. Tak się jednak nie stało.

Prof. dr hab. Wiesław Jamrożek (ur. 24 sierpnia 1954 w Żarach) od początku swojej naukowej drogi związany był z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie kierował Zakładem Historii Wychowania na Wydziale Studiów Edukacyjnych. Jego droga do tytułu profesora rozpoczęła się w 1978 r., kiedy to ukończył studia magisterskie na UAM w Poznaniu w dziedzinie nauk humanistycznych.

Rozprawę doktorską pt. *Idee edukacyjne ruchu ludowego II Rzeczypospolitej* obronił w macierzystej uczelni w 1986 roku. Stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie pedagogika uzyskał w 1995 r., też na UAM, przedkładając m.in. dysertację habilitacyjną pt. *Idee edukacyjne polskiej socjalnej demokracji w Galicji do 1918 roku*. Tytuł naukowy profesora otrzymał w 2016 r.

W latach 2007–2010 kierował projektem badawczym *Koncepcje Eduarda Séguina i ich znaczenie dla rozwoju pedagogiki osób niepełnosprawnych intelektualnie*, co znakomicie ilustruje wkład Jego badań naukowych do różnych subdyscyplin pedagogiki, a nie tylko historii wychowania.

Prof. W. Jamrożek był członkiem Komitetu Nauk Pedagogicznych przy Wydziale I Nauk Humanistycznych i Społecznych Polskiej Akademii Nauk,

w tym w kadencji 2015–2019 członkiem Prezydium KNP PAN. O ile niektórzy profesorowie lekceważyli swoje obowiązki wobec całego środowiska, to Profesor W. Jamrozek był na każdym posiedzeniu Komitetu. Można było liczyć na zabranie przez Niego głosu w sprawach kluczowych dla całego środowiska akademickiej pedagogiki.

Jego zainteresowania i badania naukowe koncentrowały się głównie wokół dziejów polskiej myśli i praktyki edukacyjnej – od tzw. czasów stanisławowskich Pierwszej Rzeczypospolitej, przez wiek XIX do XX stulecia. Pamiętam Jego znakomity referat na jednej z konferencji, który poświęcił kwestii wychowania obywatelskiego a edukacji globalnej, edukacji dla „wspólnego świata” w programach i działalności ruchu młodzieżowskiego Drugiej Rzeczypospolitej.

Profesor zawsze zwracał uwagę swoich słuchaczy i studentów na rolę wychowania w kształtowaniu postaw patriotycznych i obywatelskich, na rozwijanie u młodzieży umiłowania ojczyzny, znajomości i szacunku dla tradycji narodowych, poczucia obowiązku względem własnego narodu i państwa oraz odpowiedzialności za ich dalsze losy.

Kontynuował piękną tradycję utrwalania dokonań polskiej humanistyki i historii myśli pedagogicznej, które są ważne niezależnie od epoki i zmian ustrojowych czy gospodarczych w kraju. Pozostanie z nami jako znakomity historyk, redaktor naczelny „Biuletynu Historii Wychowania”, członek rad naukowych periodyków: „Przegląd Historyczno-Oświatowy” i „Ars Educandi” oraz jako autor, a w kilkunastu przypadkach – redaktor (współredaktor) monografii z historii oświaty. Wydał łącznie wiele artykułów naukowych w kraju, w tym kilka – w języku angielskim i francuskim – poza granicami Polski.

Przypomnę w tym miejscu chociaż niektóre monografie prof. W. Jamrozka:

- *Idee edukacyjne polskiej socjalnej demokracji w Galicji do 1918 roku* (1994),
- *Z prac poznańskich historyków wychowania* (1994 – współautorstwo z J. Hellwigiem i D. Żołądź),
- *Studia z dziejów edukacji kobiet na ziemiach polskich* (2001 – współautorstwo z D. Żołądź-Strzelczyk),
- *Dziecko w rodzinie i społeczeństwie. Dzieje nowożytne*, (red.) K. Jakubiak, W. Jamrozek (2002),
- *Kongresy i zjazdy pedagogiczne w rozwoju polskiej myśli i praktyki edukacyjnej (do 1939 roku)* (2015),
- *Szkoły w Wydziale Nowogródzkim* (w ramach serii wydawniczej *Komisja Edukacji Narodowej 1773–1794*, t. 12 (2018, współautor)

Pod redakcją i współredakcją prof. W. Jamrozka wyszły m.in. następujące prace zbiorowe:

- *Stan i perspektywy historii wychowania*, Poznań 1995,
- *Rola i miejsce kobiet w edukacji i kulturze polskiej*, t. 1 – Poznań 1998, t. 2 – Poznań 2001 (współredakcja z D. Żołądź-Strzelczyk),
- *Dziecko w rodzinie i społeczeństwie. Dzieje nowożytne*, t. II, Bydgoszcz 2002 (współredakcja z K. Jakubiakiem),

- *W dialogu z przeszłością. Księga poświęcona Profesorowi Janowi Hellwigowi*, Poznań 2002 (współredakcja z D. Żołądź-Strzelczyk),
- *Działalność kobiet polskich na polu oświaty i nauki*, Poznań 2003 (współredakcja z D. Żołądź-Strzelczyk),
- *Ad novum fructum*, Poznań 2007 (współredakcja z K. Ratajczakiem i D. Żołądź-Strzelczyk),
- *Powiązania rodzinne wśród twórców polskiej teorii i praktyki edukacyjnej*, Poznań 2007 (współredakcja z K. Kabacińską, K. Ratajczakiem i W. Szulakiewicz).

Śmierć bliskich, przyjaciół, współpracowników, znajomych zaczyna boleśnie uświadamiać nam niepowetowane straty w kadrach naukowych. Odbiera nam w dobie pandemii szanse na spotkanie twarzą w twarz, rozmowę, uścisk dłoni, podzielenie się własnymi myślami czy – jak to w naukowym środowisku – własnymi lekturami, publikacjami czy projektami na przyszłość.

Zaczynamy coraz częściej żyć wspomnieniami tych osób, z którymi jeszcze tak niedawno dzieliliśmy razem radość wspólnych dokonań. Profesor cieszył się, że mógł włączyć się do prac nad najnowszą edycją podręcznika akademickiego *Pedagogika*. Był niezmiernie zadowolony, kiedy poinformowałem Go o przyznaniu przez JM Rektora UŁ symbolicznej Nagrody Zespołowej I stopnia dla wszystkich autorów za udział we wspólnym dziele. On zawsze pamiętał o innych, wyrażając swoją wdzięczność za współpracę. Napisał dla tego podręcznika rozdział pt. *Pedagogika „nowego wychowania”*. Byłby szczęśliwy, gdyby dowiedział się, że w 2021 r. tytuł ten uzyskał wyróżnienie WN PWN „Najlepszej Książki Roku”.

Zawsze z pokorą przyjmował krytyczne uwagi czy sugestie dotyczące koniecznych uzupełnień czy zmian w redagowanych tekstach. Szanował prace innych i doceniał, a przy tym bywał dość surowym krytykiem, co wcale nie powiększało grona Jego sympatyków. Dbał jednak o standardy w badaniach naukowych, o logiczną strukturę rozpraw i ich merytoryczną poprawność oraz oryginalność. Profesor był niezwykle aktywny w towarzystwach naukowych i oświatowych, jak: Towarzystwo Historii Edukacji (prezes od 2008 r.), Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk oraz Polskie Towarzystwo Pedagogiczne. Nie opuszczał najważniejszych w polskiej pedagogice konferencji naukowych, przygotowując referaty i dzieląc się swoim warsztatem badawczym z młodym pokoleniem.

Od 2004 r. pełnił funkcję pierwszego rektora Łużyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej im. Jana Benedykta Solfy w Żarach, w miejscowości swojego urodzenia, by – być może – w ten sposób móc „spłacić edukacyjny dług” własnej ziemi i jej społeczności. W ostatnich latach był prorektorem ŁWSH. Wypromował ponad 10 doktorów nauk humanistycznych i społecznych, a także był recenzentem w licznych przewodach doktorskich, w postępowaniach habilitacyjnych i na tytuł profesora. Był niezwykle cenionym ekspertem, rzeczoznawcą jako superrecenzent Centralnej Komisji Do Spraw Stopni i Tytułów, a w minionym roku także w Radzie Doskonałości Naukowej. Zabraknie nam Jego mądrości, spokoju, zrównoważonych analiz i ocen.